

CÖMERTLİKTE ZİRVE BİR TÜCCAR: TALHA B. UBEYDULLAH (R.A)

Zamanının gözde tüccarlarından biri olan Talha b. Ubeydullah, Sahâbe içerisinde cömertliği ile öne çıkmış önemli bir isimdir. Babası Ubeydullah b. Osman, oğlundaki ticarî kabiliyeti görünce onu on beş yaşından itibaren başta Busra Pazarı olmak üzere o günkü ticarî merkezlere göndermeye başladı. Yirmi yaşlarına gelince artık o tek başına birçok yere gidip gelerek ticaret yapan ve herkes tarafından sevilen birisi olmuştu. Zaten onun yüreğine iman tohumu Busra pazarında olduğu günlerde atılmıştı.

Nübüvvetin diriltlen sesi Hira'da duyulmaya başlandığı sırada Hz. Talha, ticaret maksadı ile yine Busra'daydı. Bir aralık yüksekçe bir yere çıkmış, pazarda bulunan tüccarlara seslenen bir rahibi gördü. Rahip diyordu ki: "Ey Tüccarlar topluluğu! İçinizden haremli, Mekkeli kimse var mı?" Talha: "Ben varım!" deyince Rahip ona doğru yaklaştı. Mekkeli birini karşısında görmenin heyecanı ile Rahip: "Ey genç! Ahmed zuhur etti mi?" diye sordu.¹¹⁸ Ama Talha böyle bi-

118. Kur'an'ın'da beyan ettiği bu hakikate göre, Efendimiz'in (sas) İncil'deki ismi Ahmed'di. (Saf Süresi, 61/6) O günkü Hıristiyanların çoğu her ne kadar tahrif olmuş metinler üzerinden konuşuyorlardıysa da, muvahhid Hıristiyanlar diyebileceğimiz teslis inancını kabul etmeyen bazıları bu bilgileri olduğu gibi dillendiriyorlardı. Hz. Talha'nın karşılaştığı rahip böyle biri olsa gerek.

rinden habersizdi, onların “Ahmed” dediğine Mekke “Muhammed” diyordu. Talha ise o güne kadar Muhammed’den risalet ve nübüvete dair hiçbir şey duymamıştı. Talha, o gün için cevap bekleyen Rahip’e olumlu bir cevap veremedi. Ama Rahip, orada Talha’nın yüreğine imanın tohumunu serpmişti. Rahip dedi ki: “Bu günler, Ahmed’in dünyaya risalet vazifesi ile geleceği günlerdir. Bu günler, nübüvvet güneşinin doğacağı günlerdir. Bu günler, batıl her ateşin sönüp, hak ve hakikat güneşinin doğacağı günlerdir. Bu günler risalet davasının Mekke’de ortaya çıkıp orada kendine yer bulamayıp hurması ve suyu bol bir beldeye gideceği günlerdir.” Bu son sözleriyle Busra’nın Rahibi, Mekke’nin Varaka’sı ile aynı dili konuşuyordu. Diller aynıydı, çünkü beslendikleri kaynaklar aynıydı. Her ne kadar bu bilginler, tahrif olmuş metinler üzerinden konuşuyorsalar da, hakikate dair bazı mesajları dile getiriyor; hep aynı yöne ve hep aynı yere işaret ediyor, bakışları hep bir noktada birleştiriyorlardı. Rahip en son Talha’ya şöyle dedi: “*Ey genç! Sakın O’nu kaçıрма! Sakın bu fırsatı yani onunla birlikte olma, ona dost olma fırsatını kaçıрма! Sakın ayağına kadar gelecek olan bu fırsatı kaçıрма!*”¹¹⁹

Bu son tavsiyeler Talha’nın adeta beynine kazınmıştı. Artık Talha bir an önce Mekke’ye varmak ve bu olayın mahiyetini iyice öğrenmek istiyordu. Bu düşünceler içinde o günler yirmi yaşlarında olan bu genç tüccar, Mekke’nin yolunu tuttu. Babasının amcasının oğlu olan Hz. Ebû Bekir’in vesilesi ile Efendimiz’in huzuruna vardı ve iman ederek ilk Müslümanlardan biri oldu.

Hz. Talha iman ettikten sonra birçok Sahâbî gibi ciddi bedeller ödedi. Başta annesi olmak üzere, akrabalarının ve Mekke’nin ileri gelenlerinin baskı, şiddet ve işkencelerine maruz kaldı. Ama hiçbir şey onu hak olarak bildiği davasından vazgeçiremedi. O, bir taraftan bu sıkıntılara sabrederken, bir taraftan da ticaretini devam ettirdi. On üç yıl süren bu zorlu sürecin sonlarında Hz. Talha, Şam’a ticarî bir amaçla gitmişti. Götürdüklerini sattı, alacaklarını aldı ve kervanını yola çıkardı. Kervan önden gidecek, kendisi de yine ticarî bir amaçla o günkü adı Yesrib olan Medine’ye

119. İbn Hacer, *el-İsabe*, c. 4, s. 950

uğrayıp, öylece yoluna devam edecekti. Talha, bu amaçla Medine'ye geldi, bir de ne görsün, yoluna baş koyduğu Hz. Peygamber, imanın davası Mekke'ye dar gelmeye başlayınca tüm Müslümanlarla beraber Yesrib'e hicret etmiş, Yesrib'i Medine'ye, Daru's-Selâm yurduna çevirmeye başlamıştı. Talha hiç beklemediği bu hâl ile karşılaşınca ne yapacağını, ne diyeceğini şaşırılmış ve Allah Resûlü'nün huzuruna gelerek: "Ya Resûlüllah! Şu ana kadar ticaretten elde ettiğim tüm sermayem bir kervan ile Mekke'ye doğru gidiyor. Ben Mekke'ye gitsem belki malıma kavuşacağım, ama seni kaybedeceğim. Seni kazanayım da seninle beraber olayım da varsın tüm sermayem yok olsun. Sen şahit ol ki tüm varlığımı senin varlığına adadım." diyordu. Allah Rasülü, cömertliği şahsiyetinin anahtarı haline getiren bu iman insanının yaptığı bu amele sevindi ve onu tebrik etti ve o gün ona bir lakap vererek, *Talhatü'l-Hayr/ Hayırlı Talha* diyerek, hayrı tercih ettiği için ona dua etti. Artık Hz. Talha için yepyeni bir hayat başlamıştı. O da her Müslüman gibi Medine'yi yurt edinerek orada cihanın dört bir yanına İslâm'ın sancağını taşımak için gayret sarf edecekti.

Hz. Talha, o günden sonra Medine'de birçok güzelliğe imza atacak ve her seferinde cömertlik adına başkalarını hayran bırakacak işler yapacaktı. O cömertlik adımlarından bir tanesi Huneyn Gazvesi dönüşü yaptığı infakı idi. Biz sadece onu anlatmakla iktifa edelim.

Huneyn zaferinden sonra Müslümanlar, Allah Resûlü'nün komutasında Medine'ye dönmek için yola çıkmış ve dönüş yolunda *Numan Kuyusu*'nun başında konaklamışlardı. Bu su kuyusu, o bölge kabilelerine aitti ve suyu para ile satıyorlardı. Talha, o kuyuyu satın aldı ve Müslümanlara vakfetti. Bir de orada bulunan birkaç deveyi alarak İslâm ordusuna ikram için sofralar kurdu. Hz. Talha hiçbir zaman, "Benden daha zenginleri var, onlar dururken ben niye yapayım?" demedi. O her zaman hayrın önünde olmak için fırsat kollardı, zaten o Resûl'ün lisansı ile *Talhatü'l-Hayr/ Hayırlı Talha* değil miydi!?

Efendimiz, Hz. Talha'nın *Numan Kuyusu*'nu satın alıp vakfetmesine ve İslâm ordularına verdiği ziyafete o kadar sevinmişti ki,

o ana kadar Talha'ya verdiği lakaplara bir yenisini daha ekledi. Efendimiz, Medine'ye geldiğinde tüm malını, sermayesini kendi yanında kalma adına harcayan Talha'ya, *Talhatü'l-Hayr* demişti. Uhud'da gösterdiği fedakârlıklara karşı, Cenneti müjdelemiş, *Şehidü'l-Hay/Yaşayan Şehit* demişti. Şimdi de *Numan Kuyusu*'nu satın alıp vakfetmesine o kadar sevinmiş ve memnun olmuştu ki, *Talhatü'l-Feyyad* demişti.¹²⁰ Feyyad, feyzi, bereketi çok olan, bol bol feyizlerde bulunan demektir. O, feyyad oluşunu sadece *Numan Kuyusu*'nu satın alması ile sınırlamamıştı.

O dönemlerde Medine'ye dışarılardan çok misafir gelirdi. Kimi Allah Resûlü ile tanışmaya, kimi elçilik vazifesi ile, kimi ticarî maksatla... Ne zaman bir misafir gelse ve Allah Resûlü, Mescid'de: **“Misafirimizi kim ağırlayacak?”** diye seslense, hep aynı ses, Efendimiz'in çağırısına icabet ediyor, “Ben, ya Resûlüllah!” diyerek misafiri alıp evine götürüyordu. Canını, malını Allah yolunda harcadığı gibi, sofrasını ve evini de Allah yolunda harcıyor, bu alanda da hayrın öncülerinden oluyordu. İşte Talha b. Ubeydullah böyle bir tüccardı. Onun hakkında Efendimiz (sas) Uhud Gazvesi'nden sonra bir gün şöyle diyecekti: **“Yeryüzünde yaşayan bir şehit görmek isteyen Talha b. Ubeydullah'a baksın.”**¹²¹

O, yaşayan bir şehit olarak hayatını imanına şahit kılma adına, kazandıklarını bir ömür Allah yolunda harcamış,¹²² en son bir kardeş kavgası olan Cemel'de şehadet şerbetini içerek hayatını noktalamıştı.¹²³

120. Kandehlevî, *Hayatü's-Sahâbe*, c.2, s. 477

121. Tirmizi, 3739; Hâkim, *el-Müstedrek*, c. 3, s. 424

122. Hz. Osman gibi infak konusunda zirveleri zorlayan Hz. Talha'da geriye ciddi bir mal bırakarak şehit olmuştu. İbn Sa'd, onun mirasını şöyle ifade eder: “Talha b. Ubeydullah'ın taşınır ve taşınmaz mallarla altın ve gümüş paradan bıraktığı mirasın değeri 30.000.000 dirhem idi. Bununun 2.200.000 dirhem ile 200.000 dinarı nakit para idi. Geriye kalan ise nakit paranın dışındaki [menkul ve gayr-i menkul] mallardı.” Bkz: İbn Sa'd, *Tabakât*, c. 3, s. 203

123. Hakkında daha fazla bilgi için bkz: Yıldırım, Muhammed Emin, *Şehidü'l-Hay/Yaşayan Şehit Talha b. Ubeydullah*.